

TISY

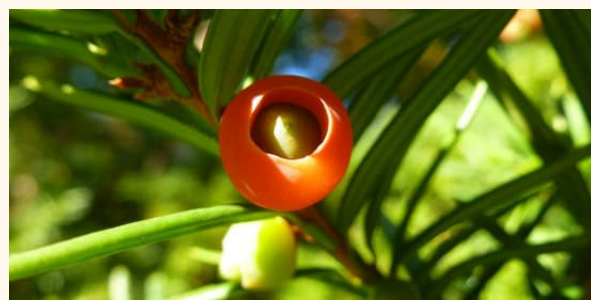

CHARAKTERISTIKA (POPIS A PŮVOD)

Hsy jsou dlouhověké, stálezelené jehličnaté stromy či keře z čeledi tisovitých, původem Evropy (jihozápadní Asie a severní Afriky). Rostou velice pomalu a přes to, že se jedná o jehličnany, jsou tisy rostliny dvoudomé a neprodukují šišky. Místo toho samičí rostliny produkují červené atraktivní plody připomínající bobule. Je však třeba mít na paměti, že až na červené obaly semen, je celá rostlina jedovatá – a to od jehličí, přes kůru až po semena! Jedovatý je nejvíce pro koně a dobytek, který mnohdy zemře ještě dříve, než stačí své hodování dokončit. Letité stromy mohou dorůst výšky 17 – 20 m a u některých stromů rostoucích v Anglii se odhaduje stáří až na neuvěřitelných 5 000 let (Fortingall, Skotsko). V našich podmínkách rostou tisy o něco rychleji, proto může být datování některých starých stromů na našem území poněkud nepřesné.

Mezi jehličnany je tis tak trochu popelkou, a to zřejmě hlavně kvůli své „pověstné“ jedovatosti a pomalejšímu růstu. Na našem území se s ním ve volné přírodě setkáme poměrně vzácně, ale v parcích i městských aglomeracích se s ním můžeme setkat

(především *Taxus media*), protože je to zajímavý solitér nebo stálezelený živý plot.

PĚSTOVÁNÍ (NÁROKY A MNOŽENÍ)

Nejlépe prospívá v rovnoměrně vlhkých, úrodných, písčitých, dobře propustných půdách na slunných až polostinných stanovištích, ale dobře snáší i úplné zastínění. Velmi dobře snáší řez a proto je vhodný do živých plotů a „zelených stěn“. Lze jej stříhem modelovat i do velmi složitých forem a různých figur. P řezu totiž vytváří nové výhonky i na starém dřevě nebo přímo na kmeni.

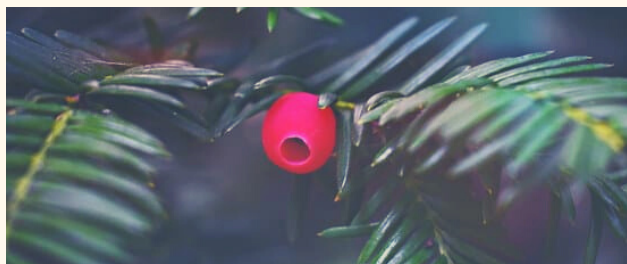
Tis množíme jak ze semen, tak i řízkováním. Ze semen množíme *T. baccata* a *T. cuspidata*. Takto vypěstujeme vzrůstné jedince s průběžným kmenem. Plody dozrávají v srpnu až říjnu, sklízíme je jakmile začnou červenat.

Nejčastěji množíme řízkováním od srpna do listopadu. Ze vzrůstných kultivarů bereme jen řízky z vrcholkových větví a u širokorostoucích a zakrslých tvarů také z větví postranních. Dceřiná rostlina si totiž poměrně dlouho zachovává typ růstu, který měla původní větvička.

Při vysazování živého plotu se doporučuje cca 3-4 rostliny na 1 metr plotu (liniově). V případě sázení do trojsponu 5-6 sazenic. Pokud chcete tis tvarovat (kvádr, koule), je třeba vybrat adekvátní kultivar, na kouli spíš rozložitý, na kvádr kultivary sloupovité. Je možné za tímto účelem rostliny také sesazovat dohromady.

ESTETIKA

Vzhledem k tomu, že je tis stínomilný, hodí se i jako podrost pod vyšší stromy, je vhodný i pro zakládání skupin nebo může dobře posloužit v aglomeracích jako kulisa proti prachu. Jak už je uvedeno výše, jsou odolné vůči řezu a to i dost zásadnímu – vlastně jako jedny z mála jehličnanů. Uplatní se tedy v blízkosti architektonických děl a staveb jako živé ploty, stěny, různé barokní tvary a figury – v tomto ohledu jsou v historických parcích prakticky nepostradatelné.

Uplatní se také jako kontrastní pozadí za jiné světlezelené dřeviny nebo jasně kvetoucí rostliny (žluté, bílé, růžové nebo červené), popřípadě v blízkosti prvků jako jsou sochy, schody, odpočívadla a podobně. Starší vzrostlé exempláře *T. baccata* jsou vhodné jako výrazné solitéry. Zakrslé kultivary jsou vhodné do skalek, nádob či teras. Kultivary s žlutavým jehličím můžeme použít pro oživení tmavších partií zahrady.

Možná jste nevěděli, že...

Tis je strom významný v mnoha kulturách a náboženstvích napříč staletími – od starověkého Egypta, přes Kelty až po křesťanství.

Některá náboženství jej uctívají jako strom smrti (s ohledem na jeho toxicitu), jiná zas jako strom života (kvůli jeho dlouhověkosti). Jed z tisu se používal například k potření hrotů šípů a jeho dřevo – mimochodem jedno z nejvzácnějších a nejkrásnějších dřev severní polokoule, je velice husté, vzhledem k pomalému růstu a má tmavý střed, je nejtvrdším z našich jehličnanů a vzhledem k toxicitě je lépe odolné proti škůdcům – toto dřevo se hojně využívalo k výrobě luků a kuší, které se třeba do Anglie dovážely z celé Evropy. Ostatně luk, který se našel mumie Ötziho byl vyroben také z tisu. Bohužel tato obliba se stala populací tisů zřejmě osudnou. Jeho export v 15. století pro nedostatek suroviny končí a nadále se používá jako vzácné dřevo pro intarzie nábytku.

